

УДК 316.324.8:004]

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Капля В.

e-mail: violetta.kaplia@nure.ua

Науковий керівник – к. філос.н., проф. Тіхонова Л.А.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. СГН,
м. Харків, Україна

The processes of globalization, informatization and European integration taking place in Ukrainian society require all branches of education to form a comprehensively developed citizen. A citizen of the future digital society must adequately assess his place in the state and the international community. A modern person constantly encounters different worldviews and cultural formations and is forced to acquire new qualities necessary for successful activity in the modern world. In this context, the development of critical thinking becomes especially important, since it allows a person to analyze information, evaluate its reliability and make independent conclusions.

Процеси глобалізації, інформатизації та євроінтеграції, що відбуваються в українському суспільстві, зумовлюють необхідність формування всебічно розвиненої особистості у системі освіти. Громадянин майбутнього цифрового суспільства повинен адекватно оцінювати своє місце у своїй державі та міжнародній спільноті. Сучасна людина постійно взаємодіє з різними світоглядними та культурними моделями, що зумовлює необхідність формування нових особистісних якостей, які є необхідними для підвищення її конкурентоспроможності у сучасному світі.

Безумовно, здобувачі освіти повинні отримувати ті знання, які вони можуть використати у подальшому реальному житті. А знання мають цінність тільки тоді, коли інформація критично осмислена, перероблена та застосовується у різних видах діяльності. Сучасні здобувачі вищої освіти не завжди сприймаються як суб'єкти, що мають досвід та свій ціннісний потенціал. Навіть отримуючи знання, але не навчившись їх ефективно використовувати, вони не зможуть активно застосовувати їх у житті. Дослідження європейських та вітчизняних вчених свідчать, що сучасній молоді бракує самостійності, мотивованості та результативості мислення. Саме тому проблема активного розвитку критичного мислення постійно привертає увагу вчених та викладачів різних рівнів освіти. Потрібно пам'ятати, що головне завдання закладів освіти у сучасному інформаційному суспільстві – навчити людину орієнтуватися у великій кількості інформації, яка лавиною обрушується на кожного індивіда.

Відомо, що більшість молодих людей закінчують свою освіту десь до 22 років. У подальшому, враховуючи темпи розвитку технологій, вони будуть займатися такими проблемами, що зараз навіть складно уявити.

Освіта, розрахована на такі перспективи повинна базуватися на двох головних принципах: умінні швидко орієнтуватися у швидкому потоці інформації та критично осмислювати отримані знання, щоб застосувати їх на практиці. Процес мислення потребує постійного розвитку та інтелектуального тренування. Сучасна людина дуже часто відноситься до процесів мислення недбало, перебільшує значення емоцій у житті, забуваючи, що емоції – це тільки перший, найнижчий рівень свідомості індивіда. Процес мислення взагалі і критичного мислення конкретно потребує значних зусиль. Він складається із аналізу, перевірки фактів на істинність і достатність, сумнівів та можливостей робити висновки і навіть змінювати свої переконання[1]. Всебічний розвиток критичного мислення сприяє підготовці сучасної людини для політичного життя, політичної участі та різноманітних дій у громадянському суспільстві. Головними принципами громадянського суспільства є терпимість, співробітництво, здорова конкуренція у різних видах взаємодій. Сучасне демократичне суспільство базується на розумінні цих принципів як необхідних умов існування соціуму.

Зараз вже зрозуміло, що розвиток у молодих людей навичок критичного мислення є завданням необхідним та актуальним. Освітня політика української держави спрямована на те, щоб прищеплювати молоді основні засади демократичного способу життя, яке передбачає уміння переконливо аргументувати свою позицію та відстоювати свою політичну позицію. При цьому молоді люди повинні вміти дати відсіч будь-яким вторгненням у особисте життя індивіда та зовнішнім намаганням маніпулювати його свідомістю. Сучасна Україна будує демократичну державу і громадянське суспільство. Окрім цього, громадянське суспільство, в свою чергу, складається із громадян, які не просто наділені громадянськими правами і компетенціями, а й мають навички критичного мислення. Отже, одним із ключових завдань сучасної освітньої системи є створення умов, що сприятимуть формуванню особистості з розвиненим критичним мисленням та активною громадянською позицією.

Список використаної літератури:

1. Sereda A., Tikhonova L. Problems of Development of Critical Thinking in students in the Information society // Новий колегіум, 2025. №4 (120). – С. 45 – 50. <https://doi.org/10.34142/nc.2025.4.45>
2. Бенеш Г. Психологія: dtv-Atlas. – К.: Знання-Прес, 2007. – 510 с.